

Sygn. akt I A Ca 569/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2022r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Jerzy Nawrocki
-------------------------	-------------------

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2022 r. w Lublinie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. R. (1)

przeciwko E. S.

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 24 maja 2021r. , sygn. I C 825/20

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddała powództwo i zasądza od J. R. (1) na rzecz E. S. 737 (siedemset trzydzieści siedem) zł tytułem zwrotu kosztów procesu poniesionych przez pozwaną przed Sądem I instancji oraz 140 (tyśiąc sto czterdzieści) zł poniesionych przez pozwaną w postępowaniu apelacyjnym.

I A Ca 569/21

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 maja 2021 roku Sąd Okręgowy w Lublinie po rozpoznaniu sprawy z powództwa J. R. (1) przeciwko E. S. o ochronę dóbr osobistych nakazał pozwanej aby w terminie siedmiu dni od uprawomocnienia się niniejszego wyroku doręczyła powódce własnoręcznie napisane i podpisane przez nią oświadczenie następującej treści:

„Ja E. S., niniejszym przepraszam Panią profesor J. R. (1), za to, że w okresie od dnia 22 czerwca 2018 r. do dnia 2 listopada 2018 r. naruszałam dobre imię i cześć Pani prof. J. R. (1) poprzez przypisywanie jej zachowania w stosunku do mojej osoby, które mogło narazić Panią profesor J. R. (1) na utratę zaufania ze strony pracodawcy. Oświadczam, że sformułowane przeze mnie twierdzenia nie polegają na prawdzie, a wyrażone zostały przeze mnie pochopnie i bez ich właściwej analizy. E. S.”.

Ponadto Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki koszty procesu w kwocie 4.922,00 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. R. (1) od wielu lat jest pracownikiem naukowym w Zakładzie (...) w P..

E. S. była zatrudniona w tym Zakładzie na stanowisku specjalisty inżynierjno-technicznego.

W styczniu 2018 roku, Kierownik Zakładu (...) przydzielił J. R. (1) obowiązki nadzorującej badania w zespole badawczym pozostałości substancji przeciwbakteryjnych, funkcjonującym w Zakładzie (...), odwołując jednocześnie z tej funkcji dr H. R. (1), w związku z jej stanem zdrowia.

W zespole tym pracowała wówczas E. S.. Powódka i pozwana zaczęły razem pracować od połowy stycznia 2018 roku. Sytuacja kadrowa w zespole była wówczas trudna - wszyscy pracownicy wchodzący wcześniej w skład zespołu, z wyjątkiem E. S. i stażystki przebywali na zwolnieniach lekarskich lub zostali przeniesieni do innych Zakładów. Z tego względu jednym z zadań powódki w ramach nadzoru nad pracami zespołu badawczego była budowa zespołu i organizacja jego prac.

Ponieważ E. S. początkowo była jedynym pracownikiem zespołu, który znał specyfikę jego pracy i posiadała niezbędne uprawnienia do prowadzenia badań, powódka często zwracała się do niej z różnymi kwestiami związanymi z badaniami prowadzonymi przez zespół. E. S. nie zawsze potrafiła odpowiedzieć na wszystkie pytania zadawane jej przez powódkę. Powódka stwierdziła także kilka nieprawidłowości w dotychczasowym sposobie prowadzenia badań przez zespół i zwróciła na nie uwagę pozwanej. W ramach uzupełniania braków kadrowych zespołu, do pracy najpierw została przydzielona kolejna stażystka, a następnie zatrudnieni nowi pracownicy. Do wsparcia prac zespołu J. R. (1) delegowała również pracowników z podległego jej wcześniej zespołu badawczego badania mleka i produktów mlecznych.

E. S., na prośbę J. R. (1) wdrażała nowych pracowników do pracy w zespole. Zakres obowiązków E. S. określony był wewnętrznymi przepisami. Pozwana nie zgłaszała do przełożonych uwag na temat zakresu powierzonych jej obowiązków. Nie zgłaszała im także uwag na temat niewłaściwego zachowania powódki (zeznania J. R. (1), k. 79v; 195-195v; zeznania E. S., k.79v-80, k.195v; zeznania K. N., k.195v)

Pismem z dnia 22 czerwca 2018 roku E. S. zwróciła się do Dyrektora Państwowego Instytutu (...) w P. - K. N. do podjęcia niezbędnych działań w celu zapewnienia odpowiednich warunków pracy w Zakładzie nadzorowanym przez J. R. (1).

W treści pisma wskazała, że od stycznia 2018 roku „pracuje sama”, że przez cały okres pracy z powódką jest przez nią upokarzana, ośmieszana i poniżana, bezpodstawnie krytykowana i lekceważona, także w obecności innych pracowników. Wskazała także, że z zespołu badawczego odeszły lub przebywają na zwolnieniach cztery osoby, a część z nich, w tym H. R. (1), uczyniła to m.in. z powodu zachowania powódki. W treści pisma zamieściła także pytanie, odnoszące się do powódki o brzmieniu „Ile jeszcze czasu ta osoba będzie niszczyła ludzi?”. Wniosła także o przeniesienia jej do innego Zakładu działającego w ramach Instytutu.

Po otrzymaniu pisma K. N. przeprowadził rozmowę z J. R. (1) na temat zarzutów stawianych jej w powyższym piśmie przez E. S.. W rozmowie uczestniczyła także główna kadrowa. O treści pisma poinformował także kierownika Zakładu (...). J. R. (1) szczegółowo odniosła się do wszystkich zarzutów postawionych jej przez E. S. w piśmie z dnia 22 czerwca 2018 roku skierowanym do K. N. i zaprzeczyła ich zasadności. Do pisma dołączyła oświadczenia 6 pracowników współpracujących z nią w Instytucie, dotyczące współpracy z powódką.

Pismem z dnia 10 sierpnia 2018 roku pełnomocnik E. S. podtrzymał wniosek o przeniesienie jej do innego Zakładu, wskazując, że wniosek ten motywowany jest bardzo trudną współpracą z powódką w ramach zespołu badawczego, której działania od momentu objęcia przez nią funkcji nadzorującej zespół względem E. S. przybierają formę mobbingu, poprzez jej ciągłe krytykowanie, podważanie kompetencji i umiejętności, nadmierne obciążanie jej obowiązkami niewynikającymi z jej stosunku pracy oraz stwarzanie negatywnej atmosfery w miejscu pracy, która oddziałuje na pracowników.

Po otrzymaniu pisma Dyrektor zorganizował spotkanie, w którym brali udział także pozwana wraz z pełnomocnikiem, J. O. (1) oraz J. R. (1) (pismo, k. 13; pismo, k. 14-17; oświadczenia k.18-19, 21-22; pismo, k. 23-26; zeznania K. N., k.195v).

Inni pracownicy Zakładu nie byli świadkami niewłaściwego zachowania powódki względem pozwanej. E. S. skarżyła się do innych pracowników. Komentowała negatywnie zachowanie J. R. (1). Rozmawiała m.in. z M. P. (1), M. S. (1), M. Ł. (1), A. K. (dowód: zeznania M. P. (2), k.104; zeznania M. S. (1), k. 105; zeznania J. O. (1), k. 105-106; zeznania K.

N., k. 195v; zeznania R. P., k. 107; zeznania M. Ł. (2), k. 107; zeznania M. P. (1), k. 107-108; zeznania E. S., k.79v-80, k. 195v; zeznania J. R. (1), k. 79v; 195-195v).

W październiku 2018 roku pozwana została przeniesiona do innego zespołu, zaś od lutego 2019 roku podjęła pracę w Zakładzie (...) (zeznania K. N., k.195v; zeznania E. S., k.79v-80, k. 195v).

W dniu 28 listopada 2018r. E. S. wniosła przeciwko (...) pozew, w którym domagała się o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego zadośćuczynienia za stosowanie wobec niej mobbingu. Wyrokiem z dnia 28 lutego 2020 roku Sąd Rejonowy w P. w sprawie sygn. akt (...) oddalił w całości powództwo (pозew k. 57-59; wyrok Sądu Rejonowego w P., k.27).

Pismami z dnia 5 marca 2020 roku oraz 5 maja 2020 roku J. R. (1) wezwała E. S. do zaprzestania rozpowszechniania przez pracowników Państwowego Instytutu (...) w P. treści naruszających dobre imię oraz przesłania pisemnego oświadczenia o wskazanej w pismach treści (pismo, k. 38-39, 42).

Konieczność ciągłego odnoszenia się przez J. R. (1) do zarzutów stawianych jej przez E. S., składania licznych wyjaśnień do kierownictwa (...), także w rozbudowanej formie pisemnej, a także wpływ tych zdarzeń na sytuację zdrowotną J. R. (1), w sposób negatywny wpłynęły na jej pracę naukową w ten sposób, że od 2018 roku nie opublikowała ona żadnej pracy naukowej, zaś fakt publikacji prac naukowych jest uwzględniany w corocznej ocenie pracowników naukowych (...). Sytuacja ta wpłynęła także w sposób negatywny na sytuację osobistą i zdrowotną J. R. (1). Była ona zaskoczona zarzutami stawianymi jej przez E. S., bardzo to przeżywała, było to dla niej źródłem dużego stresu. Wymagała wsparcia psychicznego ze strony męża i synów oraz siostry (zeznania J. R. (1), k. 79v; 195-195v; zeznania J. R. (2), k. 108-110).

Sąd dokonał ustaleń faktycznych na podstawie dokumentów, które zostały wyliczone powyżej. Sąd uwzględnił również w całości zeznania powódki J. R. (1) (k. 79v; 195-195v) uznając je za wiarygodne.

Za wiarygodne Sąd uznał także zeznania świadków: M. P. (2) (k.104), M. S. (1) (k.105), J. O. (1) (k.105-106), R. P. (k.107) M. Ł. (2) (k.107), M. P. (1) (k.107-108), J. R. (2) (k.108-109) oraz K. N. (k.195v) .

Odnosząc się do zeznań pozwanej E. S. Sąd uznał je za wiarygodne w części, w której potwierdziła ona fakt składania do Dyrektora Państwowego Instytutu (...) w P. pism zawierających zarzuty względem powódki, fakt współpracy z powódką w ramach zespołu badawczego, trudną sytuację kadrową w zespole, fakt przeniesienia na inne stanowisko pracy w październiku 2018 roku.

Sąd nie dał wiary jej zeznaniom w jakim opisywała ona zachowanie powódki względem jej osoby, gdyż jej zeznania w tym zakresie nie znalazły odzwierciedlenia w zeznaniach żadnego z powołanych w sprawie świadków, ani też w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Ustalając stan faktyczny Sąd oceniał także przydatność dla przedmiotowego postępowania dowodów z dokumentów z akt sprawy Sądu Rejonowego w P. (k. 113-136, 139-188). Sąd nie uwzględnił przy ustalaniu stanu faktycznego dokumentów wskazanych w piśmie procesowym pełnomocnika powódki (k. 99 i 111), gdyż pełnomocnik powódki nie wskazał na jakie okoliczności mają być przeprowadzone te dowody, a ponadto uznał, że . okoliczności, których miały dotyczyć dokumenty nie mają związku ze sprawą – tj. nie dotyczą problemu naruszenia dóbr osobistych powódki przez pozwaną.

W ocenie Sądu Okręgowego powódka udowodniła, iż jej dobre imię i cześć zostały naruszone działaniem pozwanej. Powódka wykazała, że E. S. przypisała jej takie zachowanie, które mogło ją narazić za utratę zaufania ze strony pracodawcy oraz zaufania potrzebnego do prowadzenia działalności naukowej. Powyższe przekonanie Sądu wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego, zwłaszcza z treści dowodów z dokumentów (w tym pism sporządzanych bezpośrednio przez pozwaną lub jej pełnomocnika). Fakty wynikające z tych pism potwierdzali również świadkowie.

Sąd Okręgowy podzielił wywody Sądu Najwyższego w przedmiocie rozumienia i ochrony prawnej czci i dobrego imienia (przykładowo: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2005 roku, IV CSK 213/05, Lex nr 604054, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2002 roku, IV CKN 1402/00, Lex nr 78364) i uznał, że przytaczanie ich treści w tym miejscu, jest zbędne.

Sąd Okręgowy stwierdził, że art. 24 k.c. przewidziano domniemanie, iż naruszenie dobra osobistego nastąpiło bezprawnie. W związku z czym na pozwanym ciążył obowiązek wykazania, że naruszenie dobra osobistego nastąpiło w sytuacji niwelującej bezprawność zachowania. Powołując się na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 19 października 1998 roku, II CR 419/89, (Lex nr 8996) Sąd Okręgowy uznał, że do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych zalicza się: działanie w ramach porządku prawnego, realizacja prawa podmiotowego, zgoda pokrzywdzonego bądź działania w ochronie uzasadnionego interesu.

Sąd stwierdził, że pozwana winna wykazać, że jej zachowanie nastąpiło w sytuacji niwelującej bezprawność, wykazując przede wszystkim, że oskarżenia adresowane do powódki były prawdziwe, czego nie uczyniła. Sąd stwierdził ponadto, że z zeznań świadków zgłoszonych przez stronę pozwaną nie wynika, aby powódka negatywnie zachowywała się względem pozwanej, a pozwana musiała podejmować działania formalne w tym względzie. Pozwana nie wykazała, że podłożem konfliktu pomiędzy stronami było zachowanie powódki kierowane bezpośrednio wobec pozwanej. Co więcej, nie wykazała jakie to miałyby być zachowanie.

W treści pisma pozwanej z dnia 22 czerwca 2018 roku zawarte są jedynie ogólne stwierdzenia, które nie zostały poparte faktami. Pismo to ma charakter krytyczny wobec J. R. (1) i zawiera zarzuty stawiające J. R. (1) w negatywnej roli. Ponadto sama pozwana przyznała, że w październiku 2018 roku przestała się negatywnie wypowiadać na temat powódki (k. 80). Sąd Okręgowy uwzględnił również fakt powództwo E. S. o mobbing zostało oddalone, czym został potwierdzony fakt, że powódka nie stosowała mobbingu wobec pozwanej.

Powódka domagała się złożenia przez pozwaną oświadczenia treści wskazanej w pozwie. Wnosiła także o zawarcie w nim upoważnienia do jego okazania przez powódkę wszystkim osobom, które zetknęły się z rozpowszechnianymi przez pozwaną względem powódki zarzutami.

Sąd Okręgowy uznał treść przeprosin za adekwatną adekwatną do dokonanego naruszenia dóbr osobistych powódki. Jednakże wyeliminował z treści oświadczenia ostatnie zdanie, w którym powódka żądała upoważnienia jej do okazania przeprosin innym osobom. Okoliczność ta jednak na obecnym etapie nie ma znaczenia gdyż w sprawie apelację złożyła wyłącznie pozwana.

Sąd uznał, że sam fakt sporządzenia oświadczenia przez pozwaną i jego doręczenie powódce, będzie dla powódki wystarczająco satysfakcjonujący i pozytywnie wpłynie na jej życie zawodowe i prywatne.

Sąd na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ kpc i art. 109 kpc w zw. z § 16 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (w brzemieniu obowiązującym w dacie wniesienia pozwu), Sąd, na podstawie wykazu kosztów złożonych przez pełnomocnika powódki, zasądził od pozwanej na rzecz powódki koszty procesu w kwocie 4.922zł.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana, która zaskarżyła wyrok w całości i zarzucała Sądowi Okręgowemu naruszenie:

1. art. 233 § 1 kpc poprzez:

a) przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów wyrażające się w bezkrytycznym uznaniu twierdzeń powódki za w pełni wiarygodne w oparciu o zeznania świadków których zeznania w konfrontacji z zeznaniami złożonymi w sprawie przed Sąd Rejonowym w P. (...) okazują się całkowicie niewiarygodne;

b) dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów prowadzącą do przyjęcia, że:

a. doszło do naruszenia dóbr osobistych w postaci dobrego imienia i czci, podczas gdy w sprawie nie przeprowadzono żadnego dowodu, który wskazywałby na ten fakt, a co więcej przełożony powódki od początku nie dał wiary zarzutom wobec niej a wszyscy pracownicy okazywali wsparcie powódce jak wyraźnie wskazał przesłuchany jako świadek mąż powódki;

b. w przedmiotowej sprawie, pozwana nie wykazała jakoby jej zachowanie w postaci oskarżeń adresowanych do powódki były prawdziwe i że niwelowały bezprawność, podczas gdy z materiału dowodowego przedstawionego przez pozwaną jasno wynika, iż roszczenia powódki są bezpodstawne, a zarzuty pozwanej byty w pełni uzasadnione konfrontując zeznania świadków z ich zeznaniami ze sprawy przed Sąd Rejonowym w P. (...);

c. w przedmiotowej sprawie pozwana negatywnie komentowała zachowanie powódki w obecności innych pracowników, podczas gdy żaden ze świadków nie potwierdził, iż rzekomo pozwana niewłaściwie wyrażała się na temat J. R. (1),

d. dokumenty wskazane w piśmie procesowym pełnomocnika pozwanej (k.99) nie mają związku z przedmiotem postępowania przy jednoczesnym uznaniu, iż rozstrzygnięcie w sprawie o sygn. (...) jest podstawą zaskarżonego orzeczenia;

e. zeznania świadka J. O. (1) są wiarygodne, podczas gdy jego zeznania pozostają w sprzeczności z zeznaniami które przedstawił w sprawie o sygn. akt (...)

f. zeznania świadka J. R. (2) są wiarygodne, podczas gdy będąc mężem powódki, mógł mieć wpływ na charakter wypowiedzi powódki, skoro własne obserwacje w przedmiocie niniejszej sprawy uzupełniał w oparciu o treści zasłyszane jedynie od powódki, z którą jest związany;

g. zeznania świadków są wiarygodne, podczas gdy Sąd kierując się logiką i doświadczeniem życiowym winien zdawać sobie sprawę z faktu, że jako pracownicy i współpracownicy Instytutu i podwładni J. R. (1) nie będą chcieli narażać swojej kariery naukowej zeznając na korzyść pozwanej, zaś ich zeznania w tej sprawie są sprzeczne z zeznaniami w sprawie o sygn. akt (...);

h. twierdzenia powódki są w pełni zasadne, podczas gdy z zeznań świadka M. P. (2) jasno wynika, iż zachowanie powódki do pracowników było podstawą do złożenia zastrzeżenia w stosunku do jej osoby;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na treść rozstrzygnięcia poprzez:

a. uznanie, iż zarzuty stawiane przez pozwaną powódce spowodowały negatywny wpływ na jej pracę naukową oraz negatywnie wpłynęło na sytuację osobistą i stan zdrowia powódki podczas gdy Sąd I instancji nie wskazał w jaki sposób ta sytuacja miałaby ulec zmianie oraz biorąc pod uwagę fakt, iż przełożony powódki od początku nie dał wiary zarzutom wobec niej a wszyscy pracownicy okazywali wsparcie powódce jak wyraźnie wskazał przesłuchany jako świadek mąż powódki;

b. ustalenie, że pozwana skarżyła się innym pracownikom i komentowała zachowanie powódki podczas gdy nie wynika to z żadnego przeprowadzonego w sprawie dowodu poza zeznaniami pozwanej, których w tym zakresie Sąd instancji nie uznał za wiarygodne i ponadto wskazała ona jedynie, że rozmawiała z tymi osobami, lecz mówiła tylko, że ma problemy z powódką, nie wskazywała jednak, aby miała do nich komentować zachowania powódki czy też opisywać konkretne jej zachowania;

c. brak uwzględnienia wcześniejszych skarg pracowników na zachowanie wobec nich powódki i prowadzenia wyjaśnień w tych sprawach oraz ich wpływu na dobre imię, cześć oraz sytuację osobistą i zdrowotną powódki;

3. naruszenie art. 328 § 2 kpc poprzez brak jakiegokolwiek uzasadnienia i wyjaśnienia na czym polegało naruszenie dobrego imienia i czci powódki oraz narażenie na utratę zaufania ze strony pracodawcy oraz zaufania potrzebnego do prowadzenia działalności naukowej poza stwierdzeniem, że miało to miejsce oraz wskazaniem, że „Sąd podziela wywody Sądu Najwyższego w przedmiocie rozumienia i ochrony prawnej czci i dobrego imienia” a przytaczanie argumentacji w tym względzie jest zbędne,

4. art. 109 § 2 kpc w zw. z 515 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokacki oraz z art. 328 § 2 kpc poprzez brak jakiegokolwiek uzasadnienia rozstrzygnięcia o kosztach kosztów zastępstwa procesowego strony powodowej w zakresie niezbędnego nakładu pracy pełnomocnika oraz czynności podjętych przez niego w sprawie, w tym czynności podjętych w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu, a także charakteru sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia, ustalając to wynagrodzenie w maksymalnej wysokości kiedy całość sprawy nie uzasadnia takiego rozstrzygnięcia.

Pozwana wnosiła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w I instancji stosownie do wyniku sprawy.

Ponadto wnosiła o dopuszczenie dowodu z kopii pisma świadka J. O. (1) na okoliczność niewłaściwego zachowania powódki w stosunku do innych pracowników, zgłaszanych skarg i zastrzeżeń co do zachowania powódki, istnienia powszechnego przekonania o trudnościach interpersonalnych powódki w zakładzie pracy, faktu stosowania upokarzania, ośmieszania i poniżania pozwanej, zwalniania się osób z zakładu pracy z powodu powódki. Twierdziła, że nie dysponowała wcześniej jego treścią, lecz wiedziała o jego zawartości i istnieniu.

Powódka wnosiła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje. Apelacja jest w całości uzasadniona.

Tytułem wstępu wskazać należy, że uzasadnienie Sądu Okręgowego nie daje odpowiedzi na zasadnicze pytania dotyczące istoty sprawy niniejszej, a mianowicie:

Po pierwsze uzasadnienie nie wskazuje na czym polegał czyn bądź czyny pozwanej, z których powódka wywodzi fakt naruszenia jej dóbr osobistych. Samo powołanie się na treść pism bez żadnej analizy ich treści i kontekstu w jakim zostały sporządzone, jest oczywiście niewystarczające by uznać, że Sąd rozpoznał istotę sporu.

Zagrożenie lub naruszenie dobra osobistego ma dotyczyć konkretnego, wskazanego przez powoda dobra osobistego oraz konkretnych przejawów naruszenia (zagrożenia) tego dobra (wyrok SA w Lublinie z 31.07.2013 r., I ACa 243/13, LEX nr 1353790; wyrok SN z 24.09.2015 r., V CSK 741/14, OSNC 2016/7–8, poz. 95 oraz wyrok SA w Białymstoku z 2.09.2016 r., I ACa 283/16, LEX nr 2121843). Te okoliczności powinny być więc przedmiotem twierdzeń powoda kształtujących podstawę faktyczną powództwa i na weryfikację tych twierdzeń powinno być ukierunkowane postępowanie dowodowe oraz ocena Sądu. Przy czym pamiętać należy, że w sprawach o naruszenie dóbr osobistych przedmiot badania i oceny sądu mogą stanowić wyłącznie wskazane przez powoda okoliczności faktyczne (wyrok SA w Gdańsku z 14.02.2008 r., I ACa 1335/07, LEX nr 524825). Tymczasem Sąd Okręgowy w ogóle nie odniósł się wprost do faktów, z którymi powódka wiązała naruszenie jej dóbr osobistych w pozwie.

Po drugie Sąd nie dokonał obiektywizowanej oceny czy czyny przypisane powódce wyczerpują znamiona deliktu polegającego na naruszeniu dóbr osobistych powódki. Sąd Okręgowy wskazał jedynie orzeczenia Sądu Najwyższego – bez wskazania zawartych w nich analiz i ograniczył się do stwierdzenia, że Sąd podziela wywody Sądu Najwyższego w przedmiocie rozumienia i ochrony prawnej czci i dobrego imienia. Sąd Okręgowy nie podjął nawet próby oceny czy czyny zarzucane przez powódkę pozwanej winny być zakwalifikowane jako delikt naruszenia dobra osobistego powódki. A przecież badanie, czy miało miejsce naruszenie dobra osobistego, zasadniczo opiera się na obiektywnej

ocenie czy w danych okolicznościach sprawy doszło do naruszenia dobra osobistego, co wymaga skonkretyzowania dobra osobistego oraz skonkretyzowania zachowania naruszydciela.

W celu ustalenia, że doszło do naruszenia dobra osobistego jako dobra indywidualnego, nierozzerwalnie zwiqzanego z konkretną osobą, konieczne jest stwierdzenie takiego działania naruszydciela, które daje się zindywidualizować jako podjęte przeciwko osobie ubiegającej się o udzielenie jej ochrony (tak wyrok SN z 20.09.2013 r., II CSK 1/13, LEX nr 1388592, z powołaniem się na wyrok SN z 12.06.2002 r., III CKN 618/00, OSNC 2003/6, poz. 84, oraz wyroki SA w Warszawie: z 3.06.2003 r., I ACa 1162/02, LEX nr 106889, i z 30.11.2012 r., VI ACa 729/12, LEX nr 1289628).

Po trzecie wreszcie Sąd uchylił się od dokonania oceny legalności zachowania pozwanej pomijając w całości materiał dowodowy zebrany w sprawie niniejszej i zarzucając jednocześnie powódce, że pozwana „nie wykazała, że jej zachowanie nastąpiło w sytuacji niwelującej bezprawność”.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, co winno skutkować uchYLENIEM wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 kpc.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala jednak na merytoryczne rozpoznanie sprawy i wydanie wyroku reformatoryjnego.

Sąd Apelacyjny ustalił, że w pozwie powódka wskazywała jako podstawę faktyczną swojego roszczenia, treść trzech pism.

W piśmie z dnia 22 czerwca 2018 r. podpisanym przez pozwaną i skierowanym do Dyrektora Zakładu, w którym była ona zatrudniona, pozwana zarzucała powódce, że :

- a) Przez cały okres mojej współpracy z Panią R., jestem upokarzana, ośmieszana i poniżana nie tylko na osobności , ale także w obecności innych pracowników.”*
- b) Ze stałego zespołu, w którym pracuje odeszły bądź poszły na zwolnienie cztery osoby. Niektóre z nich jak Pani H., również z powodu Pani R.. ”*
- c) Pracowałam więc od stycznia sama, słysząc tylko słowa bezpodstawnej krytyki i lekceważenia tak , jakby ta Pani czerpała z tego jakąś nie przysłowiową satysfakcję i radość.*
- d) Ile jeszcze czasu ta osoba będzie niszczyła ludzi.*

Powyższe fragmenty pisma pozwanej naruszyły dobre imię i cześć powódki (pozew k. 5 i pismo k. 13).

Do kolejnego naruszenia miało dojść w piśmie z dnia 10 sierpnia 2018r. Na samym wstępie należy jednak wskazać, że pismo to zostało sporządzone i podpisane przez pełnomocnika pozwanej adv. R. B. i zostało skierowane do pracodawcy pozwanej. W piśmie tym pełnomocnik pozwanej co do zasady podtrzymywał wnioski pozwanej o przeniesienie do innego Zakładu działającego w ramach Instytutu, zawarty w piśmie pozwanej z 22 czerwca 2018r., z przyczyn o których mowa w piśmie pozwanej z dnia 22 czerwca 2018r. Pozwana nie była współautorem tego pisma i nie podpisała tego pisma (pismo k. 23, pozew k. 6).

Do trzeciego naruszenia miało dojść w pozwie złożonym przez powódkę przeciwko pracodawcy w Sądzie Rejonowym w P. – (...), w którym powódka domagała się zadośćuczynienia w związku z mobbingiem. Dobre imię i cześć powódki miały być w nim naruszone – w ocenie powódki

- w tych fragmentach, które powielały zarzuty przytoczone we wcześniej wskazanych pismach (pozew k. 6).

W ocenie Sądu Apelacyjnego skoro pismo z dnia 10 sierpnia 2018r. nie było sporządzone przez pozwaną, to co do zasady brak jest podstaw do przypisywania pozwanej odpowiedzialności za ewentualne naruszenie dobra osobistego powódki w treści pisma.

Natomiast odpis pozwu w sprawie (...), w którego fragmentach miało dojść do naruszenia dobra osobistego powódki, nie został złożony do sprawy. W związku z czym nie można ustalić kto był autorem tego pisma i czy zawierało ono treści naruszające dobra osobiste powódki. Niezależnie od powyższego okolicznością bezsporną było to, że było to pismo procesowe, pozew wszczynający sprawę o zasądzenie zadośćuczynienia za mobbing. Już na wstępie można stwierdzić, że w przypadku gdy treść tego pozwu miała powielać zarzuty pozwanej z pisma z dnia 22 czerwca 2018r. (jak twierdziła powódka w pozwie), to fakt podniesienia ich w piśmie procesowym, w trybie przewidzianym przez prawo do dochodzenia roszczeń, daje wystarczającą podstawę do uznania, że jeżeli pozwana była autorką pozwu i doszło w nim do naruszenia dóbr osobistych, to działanie pozwanej nie było bezprawne, gdyż mieściło się w granicach przewidzianych przez prawo.

W tym stanie sprawy w ocenie Sądu Apelacyjnego rozstrzygnięcie sprawy ogranicza się do oceny czy pozwana naruszyła dobra osobiste powódki w piśmie z dnia 22 czerwca 2018r., w tych fragmentach, na które powódka powoływała się w pozwie.

Dokonując tej oceny należy mieć na uwadze treść całego pisma i kontekst w jakim pismo to zostało sporządzone.

Jest okolicznością bezsporną w sprawie, że powódka była przełożoną pozwanej i nadzorowała jej pracę w okresie, w którym istniały trudności związane z zatrudnieniem niewystarczającej ilości pracowników, mających kwalifikacje do pracy w tym Zakładzie. Współpraca ta układała się źle, co powodowało, że pozwana zwróciła się Dyrektora (...) z prośbą o przeniesienie jej do innego Zakładu. W tych okolicznościach pozwana sporządziła osobiście pismo z dnia 22 czerwca 2018r. (k.13).

W piśmie tym pozwana w pierwszej kolejności zaapelowała o podjęcie działań w celu zapewnienia odpowiednich warunków pracy w Zakładzie, w którym pracowała. Stwierdziła, że nie akceptuje warunków pracy w Zakładzie ze względu na zachowania powódki, która jest jej przełożoną. Skarżyła się, że jest przez powódkę upokarzana, ośmieszana i poniżana, bezpodstawnie krytykowana i lekceważona, tak jakby pozwana czerpała z tego satysfakcję i radość. Wskazała, że pracuje sama, gdyż z dotychczasowego zespołu nie pracują cztery osoby, które odeszły bądź przebywają na zwolnieniach, m.in. z powodu powódki.

W piśmie tym znalazły się te fragmenty, które zostały zacytowane w pozwie, a z treści, których powódka wywodziła fakt naruszenia jej dóbr osobistych.

W piśmie 10 sierpnia 2018r. ustanowiony przez pozwaną pełnomocnik, r.pr. P. S. zwróciła się do pracodawcy pozwanej podtrzymując wniosek pozwanej o przeniesienie do innego Zakładu działającego w ramach Instytutu (pismo k. 23). W piśmie tym sformułowane zostały zarzuty wobec powódki, które miały uzasadniać wniosek o przeniesienie pozwanej ze względu na niemożność współpracy pozwanej z powódką. Podniesiony został zarzut działań wyczerpujących znamiona mobbingu, stypizowany w art. 94³ kp.

W dniu 28 listopada 2018r. powódka wniosła pozew przeciwko (...) w P. o zasądzenie zadośćuczynienia za stosowanie wobec niej mobbingu. Powództwo w tej sprawie zostało oddalone

wyrokiem z dnia 28 lutego 2020r. (k. 27). W uzasadnieniu wyroku Sąd stwierdził, że zachowanie przełożonej powódki J. R. (1) wobec E. S. nie nosiło cech mobbingu.

Niemniej jednak Sąd w swoim uzasadnieniu stwierdził, że J. R. (1) jest osobą stanowczą, zdecydowaną, samodzielną, czasami zbyt samodzielną, kompetentną, wymagającą, zaangażowaną w pracę merytoryczną, mówiącą tonem donośnym i stanowczym. Sąd stwierdził, że mogło być tak, że E. S. podświadomie obawiała się silnej osobowości nowej przełożonej, która zadawała dużo pytań, na których część E. S. nie znalazła odpowiedzi, co mogło być sytuacją stresującą dla niej. Jako jedyna z dotychczasowej kadry zatrudnionej w Zakładzie była w subiektywnej ocenie obciążana odpowiedzialnością (przez pozwaną) za dotychczasowe niedociągnięcia w pracy Zakładu.

E. S. Sąd Rejonowy w P. scharakteryzował jako osobę ponad przeciętnie wrażliwą, przyjmującą słowa krytyki wprost do siebie jako uwagi personalne i bardzo je przeżywającą. Dlatego sposób przekazywania informacji przez J. R. (1) E. S. mógł budzić niepokój czy obawy E. S. (uzasadnienie wyroku w sprawie (...)).

Przesłuchani w sprawie niniejszej świadkowie byli także przesłuchiwani w sprawie (...). Ze względu na upływ czasu ich zeznania w sprawie (...) były jednak bardziej precyzyjne i szczegółowe.

Część tych świadków w osobach M. S., J. O., M. P., H. R., A. C., A. G. potwierdzały trudne warunki współpracy z J. R. (1), a w szczególności apodyktyczny styl i ton rozmów prowadzonych przez J. R. (1) z pracownikami jej podległymi.

Ten kontekst okoliczności, w których doszło do sporządzenia przez pozwaną pisma z dnia 22 czerwca 2018r. nie jest obojętny dla rozstrzygnięcia sprawy i Sąd Okręgowy nie powinien pomijać materiału dowodowego wynikającego ze sprawy (...), przy rozstrzygnięciu sprawy niniejszej.

W kontekście tego materiału dowodowego uznać należy, że Sąd Okręgowy wadliwie ocenił zeznania pozwanej jako nie mające potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym. Z przedstawionych dowodów wynika bowiem w sposób dość oczywisty, że pozwana napisała pismo z dnia 22 czerwca 2018r. w celu przeniesienia jej przez pracodawcę do innego Zakładu, gdyż dalszą współpracę z powódką uznała za niemożliwą, ze względu na subiektywne poczucie poniżania jej przez powódkę. Uzasadnieniem tego wniosku, miała być dokonana przez pozwaną subiektywna ocena zachowań powódki względem pozwanej.

Z tego względu w piśmie z dnia 22 czerwca 2018r. pozwana stwierdzała, że przez cały okres jej współpracy z powódką „jest upokarzana, ośmieszana i poniżana nie tylko na osobności, ale także w obecności innych pracowników”; że słyszała od powódki jedynie słowa bezpodstawnej krytyki i lekceważenia „tak, jakby ta Pani czerpała z tego jakąś nie przysłowiową satysfakcję i radość”; że pozwana niszczy ludzi; że wskutek zachowań pozwanej niektórzy z dotychczasowych pracowników poszli na zwolnienie.

Powódka twierdziła, że powyższe fragmenty pisma pozwanej naruszyły dobre imię i cześć powódki (pozew k. 5 i pismo k. 13). Jednakże ani w pozwie, ani w innych pismach procesowych powódka nie podjęła próby uzasadnienia poprzez jakie konkretne sformułowania doszło do naruszenia wskazanych dóbr osobistych powódki.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wypowiedzi te są dokonaną przez pozwaną subiektywną oceną zachowań powódki i jako takie nie poddają się kryterium prawdy/falszu. W sporządzonym piśmie pozwana pisze nie o faktach, lecz o swoich uczuciach, odczuwanych przez nią subiektywnie w czasie kontaktów z powódką. Wypowiedzi te formułują ogólne oceny nieskonkretyzowanych zachowań powódki, poprzez subiektywny opis odczuć jakich w związku z tymi zachowaniami doznawała pozwana (upokarzanie, ośmieszanie, poniżanie także w obecności innych pracowników,

bezpodstawna krytyka i lekceważenie). Odczucia te opisują stan psychiczny tylko pozwanej wywołany zachowaniami powódki i jako takie wprost odnoszą się do samej pozwanej i opisują jej uczucia.

W tej sytuacji podwójnie wadliwe jest stanowisko Sądu Okręgowego, że pozwana winna wykazać, że oskarżenia adresowane do powódki były prawdziwe. Po pierwsze dlatego, że Sąd Okręgowy nie dokonał ustaleń dotyczących treści wypowiedzi pozwanej, a jednocześnie ocenił je jako „oskarżenia” wobec powódki. Tym samym przypisując wypowiedziom pozwanej jednoznacznie negatywną ocenę.

Po drugie dlatego, że skoro miały one charakter wypowiedzi ocennych i dotyczyły sfery emocjonalnej pozwanej, nie poddawały się kryterium prawdziwości.

Ponadto analizując treść tych wypowiedzi nie sposób pominąć kontekstu w jakim doszło do sporządzenia pisma z dnia 22 czerwca 2018r. Pozwana pisała je jako osoba zdesperowana złym traktowaniem przez przełożoną w pracy, co miało stanowić uzasadnienie jej wniosku o przeniesienie. Fakt, że w sprawie o mobbing ostatecznie roszczenia powódki nie zostały uwzględnione a jej powództwo zostało oddalone, nie oznacza, że oceny zawarte w tym piśmie pozwanej, nie miały żadnego potwierdzenia i były gołosłowne. Przecież fakt, że współpraca z powódką jako przełożoną była trudna potwierdziła część świadków przesłuchanych w sprawie o mobbing. Niesposób zatem uznać, że pismo podpisane przez pozwaną miało na celu wyłącznie ukazanie powódki w złym świetle i naruszenie jej czci czy godności osobistej jej. Nie można bowiem odmawiać pracownikowi prawa do oceny przełożonego, w sytuacji gdy złe relacje pomiędzy nimi skutkują podejmowaniem przez pracownika działań zmierzających do rozwiązania sytuacji konfliktowej, a krytyczna ocena przełożonego przez pracownika nie jest całkowicie bezzasadna.

W tym kontekście nawet postawienie w piśmie retorycznego pytania: „Jak długo jeszcze ta osoba będzie niszczyć ludzi” , sugerujące, że powódka „niszczy ludzi”, jest zatem złym człowiekiem, gdyż działa z zamiarem wyrządzenia krzywdy innym ludziom, chociaż co do zasady może naruszać dobra osobiste człowieka w postaci godności i dobrego imienia, w konkretnych okolicznościach sprawy, nie może być za takie uznane. Kontekst sytuacyjny w jakim sporządzone zostało pismo z 22 czerwca 2018r., fakt, że pozwana pisała je w czasie przedłużającego się konfliktu pomiędzy stronami, dotychczasowy sposób bycia powódki i sposób zachowania powódki jako przełożonej względem podwładnych jej pracowników - na co wskazywał Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swojego wyroku w sprawie (...), specyficzny i nieakceptowany przez niektórych pracowników styl zarządzania przez powódkę, czynią wypowiedź pozwanej usprawiedliwioną. W odczuciu pozwanej sytuacja w jakiej się znalazła była tak dramatyczna, że skłoniła pozwaną do wystąpienia z pozwem, zarzucając mobbing. Chociaż zarzut ten nie został uwzględniony przez Sąd i powództwo w sprawie o mobbing zostało oddalone, to jednak nie można pomijać ustaleń Sądu Rejonowego w tej sprawie, dotyczących atmosfery pracy w Zakładzie, w znacznej mierze zależnej i kształtowanej przez powódkę jako kierownika zakładu i osobę przełożoną wobec pracowników. Powódka jako osoba zatrudniona na kierowniczym stanowisku, nadzorująca i kierująca praca zespołu ludzi, winna mieć świadomość, że jej zachowania mogą podlegać krytycznej ocenie pracowników jej podległych.

Konstrukcja dóbr osobistych, o których stanowi art. 23, opiera się na koncepcji obiektywizującej, zgodnie z którą naturę i granice poszczególnych dóbr osobistych wyznaczają przeważające w danym społeczeństwie zapatrywania prawne, moralne i obyczajowe. Te właśnie zapatrywania, a nie jednostkowe i subiektywne przeżycia uprawnionego, powinny zatem mieć znaczenie w badaniu, czy dane zachowanie rzeczywiście doprowadziło do przekroczenia granicy prawnie doniosłej ingerencji w dobra osobiste, a w konsekwencji, czy w badanym przypadku można mówić o naruszeniu dobra osobistego w znaczeniu przyjmowanym na tle art. 24 § 1 zdanie drugie.

Z tego względu Sąd Apelacyjny uznał, że w piśmie z dnia 22 czerwca 2018r. pozwana nie naruszyła dóbr osobistych powódki, co było wystarczającą przesłanką do oddalenia powództwa .

Jak wskazano wyżej Sąd Okręgowy pominął całkowicie ocenę czy zachowanie pozwanej nosiło cechy bezprawności. W okolicznościach ustalonych przez Sąd Apelacyjny, ocena działania pozwanej jako bezprawnego jest co do zasady zbędna, gdyż Sąd uznał, że do naruszenia dóbr osobistych powódki nie doszło. Niemniej jednak w okolicznościach sprawy niniejszej nie sposób odnieść się również do tej kwestii. Brak bezprawności w zachowaniu naruszydca

skutkuje bowiem oddaleniem powództwa o naruszenie dóbr osobistych, także wtedy gdy do naruszenia dóbr osobistych doszło. Stanowi zatem samodzielną i niezależną przesłankę do oddalenia roszczeń.

Z art. 24 § 1 zdanie pierwsze i drugie wynika, że sprawca naruszenia dobra osobistego nie odpowiada w zakresie niemajątkowych środków ochrony, jeśli jego działanie, które doprowadziło do naruszenia dobra osobistego, nie było bezprawne.

Za okoliczność wyłączającą bezprawność działania naruszającego dobra osobiste z natury rzeczy uznawane jest działanie mieszczące się w ramach porządku prawnego. Mowa tu o przypadkach, w których określone działanie nie jest wprawdzie przejawem wykonywania przez naruszcyciela przysługującego mu prawa podmiotowego, lecz normy prawa zezwalają na to działanie, nawet jeśli powoduje ono naruszenie cudzego dobra osobistego. Dzięki wyłączeniu bezprawności realizowane jest założenie o wewnętrznej harmonii systemu prawa, który przewiduje określone procedury lub nadaje pewnym organom czy podmiotom określone kompetencje, a w konsekwencji powinien honorować legalność podjętych w tych granicach działań (wyrok SA w Białymstoku z 8.05.2015 r., I ACa 12/15, LEX nr 1740570).

Do działań w ramach porządku prawnego zaliczane są przede wszystkim liczne czynności związane z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości, począwszy od inicjowania postępowań (przygotowawczych, sądowych, administracyjnych), przez podejmowanie w toku tych postępowań działań przez strony, składanie zeznań przez świadków czy sporządzanie wywiadów przez kuratorów, aż do czynności sędziego w trakcie postępowania i w ramach rozstrzygnięcia sprawy.

Zasadniczo działanie podejmowane w granicach obowiązującego porządku prawnego ma miejsce wówczas, gdy pozostaje ono w zgodzie z obowiązującymi przepisami, jest rzeczowe, obiektywne, podjęte z należytą ostrożnością i przez osobę uprawnioną. Działanie takie nie może również wykraczać poza niezbędną potrzebę, tzn. ma służyć do osiągnięcia określonych prawem celów (zob. wyrok SA w Warszawie z 13.10.2016 r., VI ACa 2077/15, LEX nr 2191559; wyrok SA w Łodzi z 10.10.2012 r., I ACa 707/12, LEX nr 1237055; wyrok SA w Warszawie z 24.04.2015 r., VI ACa 1956/13, LEX nr 1745573).

Za niecechujące się bezprawnym charakterem uznawane jest także działanie strony polegające na dochodzeniu swoich praw lub ich obronie w postępowaniu przed sądem lub innymi uprawnionymi organami. Nie jest bowiem sprzeczne z porządkiem prawnym przedstawianie swoich racji w ramach toczącego się postępowania organowi uprawnionemu do rozstrzygnięcia sporów (wyrok SA w Białymstoku z 26.08.2016 r., I ACa 260/16, LEX nr 2115456). W przypadku stron postępowania sądowego akceptowany jest szerszy zakres swobody wypowiedzi oraz używanie w pismach procesowych bardziej wyrazistych sformułowań, jednak treść pism i wypowiedzi powinna być związana z przedmiotem i potrzebami danego postępowania.

Dlatego m.in. - abstrahując od autorstwa i treści pozwu w sprawie (...), powództwo w części żądającej ochrony ze względu na treść pozwu w sprawie (...) winno być oddalone. Właśnie ze względu na fakt podjęcia przez pozwaną działań w ramach istniejącego porządku prawnego, niezależnie od wyniku tego postępowania, działania pozwanej nie można uznać za bezprawne.

Co do zasady strona w ramach podejmowanej przez nią obrony swych praw przed sądem powszechnym ma prawo kwestionować stanowiska i okoliczności przywoływane przez stronę przeciwną – także gdy własne twierdzenia i wypowiedzi strony, jak również treści zawarte w pismach procesowych kierowanych do sądu, zawierają informacje o niewłaściwym, jej zdaniem, postępowaniu przeciwnika procesowego (wyrok SA w Białymstoku z 26.08.2016 r., I ACa 260/16, LEX nr 2115456). Takie zachowanie strony nie jest bezprawne, o ile nie wykracza poza potrzeby procesu i ochrony praw strony w trakcie postępowania.

Za bezprawne nie jest uznawane składanie w toku procesu oświadczeń na uzasadnienie roszczenia, ewentualnie na uzasadnienie obrony, jeżeli wynikają one z uprawnień działającego, a więc gdy przedmiotowo zdolne są służyć obronie prawa osoby działającej i gdy podmiotowo są podyktowane wolą działającego związaną z chęcią obrony jego prawa (wyrok SN z 24.08.2011 r., IV CSK 587/10, LEX nr 1129156; wyrok SA w Warszawie z 3.12.2013 r., VI ACa 537/13, LEX

nr 1454673; wyrok SA w Krakowie z 21.12.2012 r., I ACa 1242/12, LEX nr 1315683). Realizując swoje uprawnienia, strony mogą wskazywać na określone fakty czy też formułować wobec przeciwnika opinie i oceny negatywne, których treści przeciwnik nie akceptuje. O ile działania takie służą wykazaniu słuszności stanowiska strony w procesie, nie mogą być uznane za działania bezprawne, nawet jeśli naruszają dobra osobiste przeciwnika (wyrok SA w Warszawie z 25.11.2016 r., VI ACa 946/15, LEX nr 2369736).

W ocenie Sądu Apelacyjnego podjęte przez pozwaną działanie polegające na napisaniu pisma do pracodawcy z wnioskiem o przeniesienie jej na inne stanowisko, w celu odseparowania jej od powódki, w którym pozwana uzasadniała wniosek istniejącą sytuacją konfliktową pomiędzy nią, jako pracownikiem, a powódką, jako przełożoną i, w którym pozwana zawarła subiektywną ocenę zachowań powódki, nie może być uznane za bezprawne. Materiał dowodowy zebrany w sprawie potwierdził bowiem, że konflikt istniał, a ocena zachowań powódki nie była bezzasadna i całkowicie odosobniona.

W orzecznictwie uznano, że rzeczowa negatywna opinia, jeżeli nie ma na celu wyłącznie czy też w przeważającym stopniu dyskryminacji i szykany, nie ma charakteru bezprawnego, chyba że zawiera sformułowania wykraczające poza rzeczywistą potrzebę oceny (wyrok SN z 30.10.1981 r., II CR 384/81, LEX nr 8364; zob. również wyrok SA w Warszawie z 10.10.2002 r., III APa 21/02, OSA 2003/3, poz. 12). Podobnie jak wzmianki w opinii o konfliktowości pracownika w stosunku do współpracowników i przełożonych (wyrok składu siedmiu sędziów SN z 21.01.1977 r., V PRN 3/76, LEX nr 13488).

Zważywszy na fakt, że pismo z dnia 22 czerwca 2018r. było adresowane do Dyrekcji Zakładu i zawierało wniosek o przeniesienie oraz subiektywną ocenę pozwanej o przełożonej, a istniejący konflikt był na tyle poważny, że w ostateczności doprowadził do wniesienia przez pracownika sprawy sądowej, w której żądała udzielenia ochrony prawnej, w ocenie Sądu Apelacyjnego działanie pozwanej nie nosiło cech bezprawności, gdyż było podejmowane w ramach istniejącego porządku prawnego. Trudno bowiem odmówić pozwanej prawa do wypowiedzania krytycznych uwag wobec powódki w celu dążenia do poprawy swojej sytuacji, w szczególności gdy konsekwentnie pozwana dochodziła obrony swych praw w sposób dopuszczalny prawnie i nie miała na celu poniżenia powódki.

Z tych względów Sąd Apelacyjny uwzględniając zarzuty i wnioski apelacji zmienił zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że powództwo oddalił.

W konsekwencji uznając powódkę za stronę przegrywającą proces na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc zasądził od powódki na rzecz pozwanej koszty procesu w kwocie 737zł, odpowiadające wynagrodzeniu pełnomocnika ustalonemu na podstawie § 8 ust. 1 pkt 2 rozp. MS w sprawie opłat za czynności adwokackie wraz z opłatą od pełnomocnictwa.

Ponieważ apelacja została uwzględniona w całości Sąd Apelacyjny zasądził od powódki na rzecz pozwanej koszty procesu w postępowaniu apelacyjnym, na które złożyły się uiszczona przez pozwaną opłata od apelacji w kwocie 600zł i koszty zastępstwa prawnego w kwocie 540zł. Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowi art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 26 ust. 1 pkt 3 uksc oraz przepisy wyżej cyt. rozporządzenia z uwzględnieniem § 10 ust. 1 pkt 2.